

การรับรู้คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์

รุจิวัฒน์ ตระกูลทอง*
ชนัญสร อรณพ ฌ อยุธยา**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การรับรู้คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้คุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์กลุ่มต่างๆ และศึกษาการรับรู้คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์จากมุมมองของโต้ะข่าวที่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับบุคลากรข่าวของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์ ประกอบด้วย ผู้บริหาร บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว จากโต้ะข่าวที่ใช้และไม่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)

ผลการศึกษา การรับรู้คุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรข่าวระดับกลยุทธ์กับระดับปฏิบัติการสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์ เห็นว่า

1. คุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มีประโยชน์กว่าการรายงานข่าวทางโทรทัศน์รูปแบบเดิมด้วยความรวดเร็ว สดทันเหตุการณ์ และสามารถสื่อสารได้ การใช้นวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในรายงานข่าวนั้นไม่มีต้นทุนแต่สามารถรายงานได้ตลอดเวลา และมีคนดูจำนวนมาก

2. คุณลักษณะที่เข้ากันได้ของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) เป็นการผสมผสานการทำงานกับสื่อในรูปแบบเดิมๆ ช่วยทำให้การนำเสนอข่าวสารมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น มีความสะดวกทำให้ผู้ชมสามารถติดตามการรายงานข่าวได้หลากหลายช่องทาง

3. คุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อนของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) การใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนในเชิงเทคโนโลยี หากได้ศึกษาเพิ่มเติมก็จะเข้าใจ แต่การคิดรูปแบบการนำเสนอของผู้สื่อข่าวที่ต้องมีความน่าสนใจ เป็นลำดับชัดเจน

4. คุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ทางสถานีฯ ไม่ได้มีนโยบายให้มีการทดลองใช้ก่อน เพราะหากเกิดการสื่อสารที่ผิดพลาด อาจมีมาตรการลงโทษผู้สื่อข่าวจากทางสถานี

* นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

5. คุณลักษณะสามารถสังเกตได้ของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) เมื่อใช้แล้วสามารถสังเกตเห็นผลตอบรับจากผู้ชมได้ทันทีจากยอดรับชม (View) รวมถึงการกดไลค์คอมเมนต์และแชร์ได้ทันที การไลฟ์ยังดึงดูดให้ผู้ติดตามของเฟซบุ๊กเพจ กลับเข้ามาเยี่ยมเพจมากยิ่งขึ้น ช่วยให้เกิดการรับรู้แบรนด์ของสปริงนิวส์เพิ่มมากขึ้น

บุคลากรข่าวที่ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพที่กล้าแสดงออกและกระตือรือร้นเสมอ พร้อมเปิดรับสิ่งใหม่ๆ และปรับตัวกับการทำงานให้เร็ว รวมถึงกล้าแสดงออก มีไหวพริบมีทักษะในการรายงานข่าวสด เพื่อที่จะสามารถเรียบเรียงและนำเสนอได้อย่างถูกต้องเป็นขั้นเป็นตอน ไม่นำความรู้สึกส่วนตัวของนักข่าวมาปะปนข่าวที่นำเสนอจะต้องเสนอเฉพาะข้อเท็จจริง มีประสบการณ์สูงในการรายงานข่าวสด รวมถึงมีสมาธิและวุฒิภาวะในการออกไปรายงานข่าวนั้นๆ มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) หรือมีทัศนคติที่รักการเรียนรู้สิ่งใหม่ ต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อรองรับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปรวมถึงเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับงานที่กำลังจะได้รับมอบหมาย

1. บทนำ

ปัจจุบันการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไป องค์กรข่าวต้องมีการปรับตัวโดยการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการรายงานข่าว เพื่อความอยู่รอดขององค์กร เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทต่อการรับรู้และนำเสนอข้อมูลข่าวสารของประชาชนอย่างกว้างขวาง และรวดเร็วกว่าสื่อกระแสหลักอย่างวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ รวมถึงวิธีการนำเสนอข่าวทางสื่อสังคมออนไลน์ ใช้ทุนในการผลิตที่ต่ำ โดยเทคโนโลยีได้เข้ามาเป็นอีกหนึ่งช่องทางให้คนในองค์กรได้เรียนรู้เพื่อเกิดการปรับตัวและนำไปใช้ การโฆษณาหรือการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ ยังคงมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและยังขยายตัวไปจนถึงปี 2561 การโฆษณาบนสื่อเคลื่อนที่อย่างโทรศัพท์สมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตจะเป็นสื่อที่มียอดการลงโฆษณาออนไลน์สูงสุด คาดว่าปี 2561 โฆษณาออนไลน์บนสื่อเคลื่อนที่ได้จะมีมูลค่าถึงสองในสามของการโฆษณาออนไลน์อื่นๆ และมีมูลค่า 9,100 ล้านบาท สื่อสังคมออนไลน์ที่ครองสัดส่วนตลาดโฆษณาออนไลน์ของโลกมากที่สุดยังคงเป็นเฟซบุ๊ก

ในกระบวนการรายงานข่าวมีการนำเทคโนโลยี เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อการนำเสนอข่าว เป็นช่องทางการนำเสนอข่าวเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม เพราะมันมีประโยชน์ในสื่อธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัล และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรข่าวในอนาคต องค์กรจึงมีความจำเป็นและเห็นประโยชน์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คนในองค์กรก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนด้วยการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการรายงานข่าวด้วย เนื่องจากสื่อประเภทนี้ใช้งบน้อยกว่า แต่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้รวดเร็วและมากกว่าสื่ออื่น นอกจากนี้ ลูกเล่นใหม่ๆ บนสื่อสังคมออนไลน์อย่างการรับสื่อแบบไลฟ์กำลังได้รับความนิยม อีกทั้งยังเพิ่มความน่าสนใจให้แก่ลูกค้าอีกด้วย ทั้งนี้ จากข้อมูลของสมาคมโฆษณาดิจิทัล (ประเทศไทย) พบว่า ปัจจุบันไทยมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต (Internet users) จำนวนทั้งสิ้น 38 ล้านคน คิดเป็น 56% ของจำนวนประชากรทั้งหมด และมีผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social

network users) สูงถึง 41 ล้านคน โดย 3 อันดับเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่คนไทยนิยมสูงสุด ได้แก่ เฟซบุ๊ก 92.1% ไลน์ 85.1% และกูเกิล 67% (ณัฐพร พันธุ์อุดม, 2559) การรายงานข่าวโดยใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มีประโยชน์ของต่อองค์กรข่าวและการรายงานข่าว และทำให้กระบวนการรายงานข่าวมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากการรายงานข่าวแบบสื่อดั้งเดิม จึงถือเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งขององค์กรในการนำเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มาใช้ในการรายงานข่าว ทำให้ผู้เสพข่าวได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหว และเรื่องราวต่างๆ จากสถานที่จริงได้อย่างรวดเร็ว

ในส่วนของคุณลักษณะของนวัตกรรม การนำนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มาใช้จะทำให้การรายงานข่าวมีความโดดเด่น การตัดสินใจที่จะนำนวัตกรรมนั้นไปใช้เนื่องจากนวัตกรรมนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุดและมีประโยชน์มากกว่าการสื่อข่าวแบบเดิม นอกจากนี้การสร้างสื่อไลฟ์ผ่านอินเทอร์เน็ตนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นนักข่าวเท่านั้น เพราะการไลฟ์เรื่องราวต่างๆ นั้นทุกคนมีโอกาสสามารถสื่อสารได้เช่นกันผ่านทางโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต ในการสร้างข่าวของฝ่ายโปรดักชันนั้นการสร้างสื่อไลฟ์ต้องมีการปรับตัวโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการถ่ายทอดสด ในการวางแผนการผลิตต่างๆ ต้องมีการวางแผนเนื้อหาในการไลฟ์ให้มีความน่าสนใจ ส่วนของบรรณาธิการ ต้องทำหน้าที่สรุปข่าว คัดข่าวที่น่าสนใจมาแชร์ต่อ รวมถึงเสนอความคิดเห็นที่ถูกต้องน่าติดตามจึงจะได้รับความสนใจจากผู้ใช้เฟซบุ๊ก ดังนั้นการปรับตัวตามกระแสของเทคโนโลยีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรายงานข่าวในปัจจุบัน (เอกพล ชูเชิด, 2559)

ปัจจุบันนี้มีการนำเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ใช้ในกระบวนการรายงานข่าว ทั้งสปริงนิวส์ และหลายช่องก็มีการนำเอามาใช้ เพื่อทำให้การรายงานข่าวรวดเร็วขึ้น เมื่อมีการนำเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มาใช้ก็มีผลทำให้กระบวนการรายงานข่าวแบบเดิมนั้นเปลี่ยนแปลงไป จึงนำมาสู่การรับรู้คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ ไปใช้ในการพัฒนากระบวนการรายงานข่าวให้ดีขึ้น และให้พนักงานมีความเข้าใจในการเลือกข่าวสารที่จะไลฟ์และปรับปรุงให้มีการพัฒนาและกระตุ้นให้การใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มากขึ้น และทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) และคุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้คุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์กลุ่มต่างๆ

2.2 เพื่อศึกษาการรับรู้คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์จากมุมมองของโต้ะข่าวที่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)

3. ปัญหาวิจัย

3.1 การรับรู้คุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์เป็นอย่างไร เปรียบเทียบมุมมองระหว่างกลุ่มบุคลากรระดับกลยุทธ์กับบุคลากรระดับปฏิบัติการ และ มุมมองระหว่างโต๊ะข่าวที่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวกับโต๊ะข่าวที่ไม่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว

3.2 การรับรู้คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์จากมุมมองของโต๊ะข่าวที่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวเป็นอย่างไร

4. การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของนวัตกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นนวัตกรรมไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. จะต้องเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือบางส่วน
2. มีการนำวิธีการจัดระบบมาใช้ โดยพิจารณาองค์ประกอบทั้งส่วนข้อมูลที่ใส่เข้าไป กระบวนการ และผลลัพธ์ให้เหมาะสมก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลง
3. มีการพิสูจน์ด้วยการวิจัย หรืออยู่ระหว่างการวิจัยว่าจะช่วยให้การดำเนินงานบางอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
4. ยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานในปัจจุบัน กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบงานที่ดำเนินอยู่ในขณะนี้ ไม่ถือว่สิ่งนั้นเป็นนวัตกรรม

Rogers (1995, อ้างถึงใน ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2546, น. 285) เป็นบุคคลที่คิดค้น และได้พิสูจน์ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) โดยทฤษฎีนี้เน้นความเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายของสิ่งใหม่ๆ จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่งและสังคมนั้นรับเข้าไปใช้สิ่งใหม่ๆ นี้ คือ นวัตกรรม ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความคิด เทคนิค วิธีการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยได้อธิบายทฤษฎีกระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรมนี้ว่ามีตัวแปรหรือองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ประการ (Four main element in the diffusion of innovations) คือ

1. นวัตกรรม (Innovation) หรือสิ่งใหม่ที่จะแพร่กระจายไปสู่สังคม นวัตกรรมที่จะแพร่กระจายและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมนั้น โดยทั่วไปประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความคิดและส่วนที่เป็นวัตถุ นวัตกรรมใดจะถูกยอมรับหรือไม่นั้น นอกจากจะเกี่ยวกับตัวผู้รับ ระบบสังคม และการรับสารสื่อสารแล้ว ตัวของนวัตกรรมเองก็มีความสำคัญ

นวัตกรรมที่ยอมรับได้ง่ายควรจะต้องมีลักษณะ 5 ประการ โดยนวัตกรรมที่มีลักษณะตรงกันข้ามกันกับ 5 ประการ ต่อไปนี้มักจะเป็นที่ยอมรับได้ยาก

Roger (2003, อ้างถึงใน วิยะดา ไทยเกิด, 2558, หน้า 9) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการยอมรับนวัตกรรม คือ การตัดสินใจที่จะนำนวัตกรรมนั้นไปใช้อย่างเต็มที่โดยคิดว่านวัตกรรมนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุด

และมีประโยชน์มากกว่า ซึ่งอาศัยคุณลักษณะของนวัตกรรมที่มีผลต่อการยอมรับ ดังนั้นสามารถแยกคุณลักษณะได้ 5 ประการ ดังนี้

1.1 คุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ (Relative Advantage) คือ การรับรู้ว่าคุณนวัตกรรมดีกว่ามีประโยชน์กว่าวิธีการปฏิบัติเดิม ๆ เช่น สะดวกกว่า รวดเร็วกว่า มีผลตอบแทนที่ดีกว่าอื่น ๆ เป็นต้น ในส่วนที่ดีกว่าถ้าเห็นว่ามีประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์ก็จะทำให้การยอมรับนวัตกรรมมีแนวโน้มในการยอมรับมากขึ้น

1.2 คุณลักษณะที่เข้ากันได้ (Compatibility) คือ การที่ผู้รับนวัตกรรมรู้สึกหรือคิดว่าเข้ากันได้หรือไปด้วยกันได้กับค่านิยมที่เป็นอยู่เดิมถ้านวัตกรรมใดมีลักษณะสอดคล้องกับความคิดเดิม ๆ ก็จะทำให้การยอมรับมีแนวโน้มสูงขึ้น จากประสบการณ์ในอดีตตลอดจนความต้องการของผู้รับความคิดใหม่ ๆ การเข้ากันได้ของนวัตกรรมกับสิ่งต่าง ๆ ทำให้ผู้ยอมรับรู้สึกมั่นใจและไม่ต้องเสี่ยงภัยมาก ทำให้เกิดความรู้สึกที่มีความหมายมากขึ้น

1.3 คุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน (Complexity) ถ้านวัตกรรมที่นำมาใช้มีความยุ่งยากซับซ้อนมาก การยอมรับก็จะน้อยลงโดยเฉพาะถ้าบุคลากรที่นำนวัตกรรมเหล่านั้นมาใช้มีความยุ่งยากก็ยิ่งทำให้เกิดการต่อต้าน ดังนั้นการนำนวัตกรรมมาใช้จึงมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับการยอมรับ ถ้านวัตกรรมมีความซับซ้อนมากอัตราการยอมรับจะลดลง แต่ถ้านวัตกรรมมีความซับซ้อนน้อยอัตราการยอมรับก็จะเพิ่มขึ้นตรงกันข้าม

1.4 คุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ (Triability) โดยการนำเอานวัตกรรมส่วนย่อย ๆ ไปทดลองใช้โดยใช้ระยะเวลาไม่มากนัก ซึ่งอาจจะแบ่งเป็นส่วนเล็กเมื่อนำไปทดลองและประสบความสำเร็จตามที่ต้องการก็จะทำให้เกิดการยอมรับมากขึ้นในนวัตกรรมนั้น ๆ

1.5 คุณลักษณะสามารถสังเกตได้ (Observability) คือ ผลของนวัตกรรมเป็นสิ่งที่มองเห็นได้หมายความว่า ถ้านวัตกรรมทำให้เกิดการมองเห็นได้ก็จะทำให้การยอมรับมีน้ำหนักมากขึ้น ซึ่งอาจมองไปถึงด้านรูปธรรม ในที่นี้ถ้าสามารถทำให้เป็นรูปธรรมได้ก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการยอมรับมากขึ้นกว่าที่เป็นนามธรรมหรือเป็นแค่จินตนาการ

2. การสื่อสารโดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่ง (Types of Communication) เพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้ระบบการสื่อสาร การสื่อสาร คือ การติดต่อระหว่างผู้ส่งข่าวสารกับผู้รับข่าวสาร โดยผ่านสื่อหรือตัวกลางใดตัวกลางหนึ่งที่นวัตกรรมนั้นแพร่กระจายจากแหล่งกำเนิดไปสู่ผู้ใช้หรือผู้รับนวัตกรรม อันเป็นกระบวนการกระทำระหว่างกันของมนุษย์ การสื่อสารจึงมีความสำคัญต่อการรับนวัตกรรมมาก

3. เกิดในช่วงเวลาหนึ่ง (Time or Rate of Adoption) เพื่อให้คนในสังคมได้รู้จักนวัตกรรมแนวความคิดใหม่หรือมีการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและกระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรมต้องอาศัยระยะเวลาและมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้บุคคลปรับตัวและยอมรับนวัตกรรมหรือแนวความคิดใหม่ (a given time period)

4. ระบบสังคม (Social System) โดยการแพร่กระจายเข้าสู่สมาชิกของสังคม ระบบสังคมจะมีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายและการรับนวัตกรรม กล่าวคือ สังคมสมัยใหม่ระบบของสังคมจะเอื้อต่อการ

รับนวัตกรรม ทั้งความเร็วและปริมาณที่จะรับ (Rate of Adoption) เพราะมีบรรทัดฐานและรับค่านิยมของสังคมที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น เมื่อมีการแพร่กระจายสิ่งใหม่เข้ามา สังคมก็จะยอมรับได้ง่าย ส่วนสังคมโบราณหรือสังคมที่ยึดติดกับความเชื่อต่างๆ ซึ่งเป็นสังคมล้าหลังจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมสมัยใหม่ ความเร็วของการแพร่กระจายและปริมาณที่จะรับนวัตกรรมจึงเกิดได้ช้ากว่าและน้อยกว่าหรืออาจจะไม่ยอมรับเลยก็ได้ ฐานะทางเศรษฐกิจของคนในสังคมโดยรวม และกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน สามารถยอมรับนวัตกรรมได้แตกต่างกัน การเมือง การปกครอง มีอำนาจต่อการยอมรับนวัตกรรมเป็นอย่างมาก การศึกษาถึงอิทธิพลของระบบสังคม จะช่วยให้เข้าใจและหาวิธีการที่เหมาะสมในการเผยแพร่วัตกรรมได้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม

Rogers (1983, อ้างถึงใน ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2546, น.284) ได้แบ่งคุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Characteristics)
2. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ (Personality)
3. ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสื่อสาร (Communication Behavior)

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการวิจัยนี้ ดำเนินการด้วยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อสามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเลือกจาก 3 กลุ่ม ได้แก่

1) บุคลากรข้าราชการระดับนโยบายผู้บริหาร ได้แก่ คุณประภิต ชมพูคำ ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายนิเวศน์ เพื่อให้ข้อมูลในการตอบคำถามการวิจัยข้อ 1 โดยการคัดเลือกมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากมีตำแหน่งบริหาร ที่สามารถกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวผ่านสื่อออนไลน์

2) บุคลากรข้าราชการระดับปฏิบัติการโต๊ะข่าวที่มีนโยบายใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว ประกอบด้วย โต๊ะข่าวอาชญากรรม กีฬา และต่างประเทศ เพื่อให้ข้อมูลในการตอบคำถามการวิจัยข้อ 1 และข้อ 2 โดยการคัดเลือกมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์บรรณาธิการ และนักข่าวจากอายุงานในตำแหน่งประมาณ 2-3 ปี ขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว

3) บุคลากรข้าราชการระดับปฏิบัติการโต๊ะข่าวที่ไม่มีนโยบายใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว ประกอบด้วย โต๊ะข่าวบันเทิง ท้องถิ่น และเศรษฐกิจ โดยการคัดเลือกมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์บรรณาธิการ และนักข่าวจากอายุงานในตำแหน่งประมาณ 2-3 ปี ขึ้นไปเพื่อให้ข้อมูลในการตอบคำถามการวิจัยข้อ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi structural Interview) โดยแบบสัมภาษณ์มีคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า แต่เมื่อสัมภาษณ์จะไม่เคร่งครัดอาจไม่

เรียงลำดับคำถามเหมือนกันกับผู้สัมภาษณ์ทุกคน และอาจถามนอกเหนือจากคำถามที่ได้ตั้งไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ระหว่างการสัมภาษณ์ แต่ก็จะไม่เกินขอบเขตความต้องการในการศึกษาวิจัย โดยแบบสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจะแตกต่างกันระหว่างผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม โดยแบบสัมภาษณ์นั้นได้เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจ และมีการปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมจากการสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่นำไปถอดเทป จากนั้นทำการศึกษาข้อมูลโดยละเอียด จับใจความหลัก จัดกลุ่มข้อมูล หาความเชื่อมโยงความเหมือนและแตกต่างระหว่างข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมเป็นหลักในการวิเคราะห์ แล้วจึงนำเสนอข้อค้นพบในเชิงพรรณนาเพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

คุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) แยกวิเคราะห์ 5 ด้าน คือ คุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ คุณลักษณะที่เข้าถึงได้ คุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อน คุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ และคุณลักษณะสามารถสังเกตได้ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบว่า ผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มเห็นว่าคุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ส่งผลให้มีการยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวของบุคลากรข่าวสปริงนิวส์แตกต่างกันหรือไม่

คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรม วิเคราะห์ว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกลุ่มโต๊ะข่าวที่มีนโยบายใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวมองว่าคุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านบุคลิกภาพ ด้านพฤติกรรมการสื่อสาร ของผู้สื่อข่าวยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวเป็นอย่างไร

6. ผลการวิจัย

6.1 การรับรู้คุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์กลุ่มต่าง ๆ

ตารางที่ 1 แสดงการรับรู้คุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์กลุ่มกลยุทธ์ และปฏิบัติการ

คุณลักษณะ	บุคลากรกลุ่มกลยุทธ์	บุคลากรกลุ่มปฏิบัติการ	ผลมุมมอง
1.คุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)	1.นวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มีประโยชน์กว่าในการรายงานข่าวด้วยความรวดเร็ว สดทันเหตุการณ์ 2. สามารถสื่อสารกับผู้ชมทำให้ผู้ชมเหมือนได้อยู่ในเหตุการณ์จริง ณ เวลานั้น 3. ช่วยให้ผู้ชมสามารถมีปฏิสัมพันธ์สองทางกับผู้รายงานข่าว		เหมือน
	1.ไม่มีต้นทุนแต่สามารถรายงานข่าวได้ตลอดเวลา	1. หากใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวบ่อยก็อาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กร เพราะแสดงให้เห็นถึงการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) บริษัทไม่ต้องลงทุนอะไรเลย	แตกต่าง
2.คุณลักษณะที่เข้ากันได้ของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)	1. เป็นการผสมผสานการทำงานกับสื่อในรูปแบบเดิมๆ ช่วยทำให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งที่ดูโทรทัศน์และออนไลน์ 2. สอดคล้องกับค่านิยมของการเปิดรับสื่อของคนในยุคปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันคนดูทีวีน้อยลง หันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น 3. มีความสะดวกทำให้ผู้ชมสามารถติดตามการรายงานข่าวได้หลากหลายช่องทาง		เหมือน
	1. การสื่อสารข่าวแบบเดิมยังไม่ตาย แต่รอแค่ การสื่อสารข่าวแบบใหม่มาช่วย	1. เป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้นของบุคลากรข่าวมากกว่า	แตกต่าง

ตารางที่ 2 แสดงการรับรู้คุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวจากมุมมองของบุคลากรสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์โต๊ะข่าวที่ใช้และโต๊ะข่าวที่ไม่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)

คุณลักษณะ	บุคลากรโต๊ะข่าวที่ใช้ Face book live	บุคลากรโต๊ะข่าวที่ไม่ใช้ Face book live	ผล มุมมอง
1.คุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)	<p>1.ลักษณะของข่าวที่เหมาะสมกับการรายงานสดทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) คือ ข่าวที่อยู่ในความสนใจของประชาชนจำนวนมาก ณ ขณะนั้นและการรายงานเหตุการณ์ทั่วไป</p> <p>2. การใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวยังมีประโยชน์ในการขยายช่องทางให้ผู้ชมเข้าถึงเนื้อหา ทำให้คนรู้จักสถานีและผู้สื่อข่าวมากขึ้น</p> <p>3. การทำงานข่าวในรูปแบบเดิม ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องชัดเจน ครบถ้วน เป็นข้อมูลข่าวสารที่ผ่านการคัดกรองแล้วสามารถควบคุมเนื้อหาได้ แต่การใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) จะขาดคุณภาพไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ส่งผลต่อการโดนฟ้องร้อง รวมถึง ในบางสถานการณ์การใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวก็กลับทำให้ลดประสิทธิภาพในการรายงาน ได้สาระสำคัญไม่ครบถ้วน</p> <p>4. เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ว่าสามารถสร้างอารมณ์ร่วมกับผู้ชม ผู้ชมสามารถสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รายงานข่าวได้</p>		เหมือน
2.คุณลักษณะที่เข้ากันได้ของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)	1. การรายงานข่าวทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) สอดคล้องกับค่านิยมการใช้สื่อของคนปัจจุบันที่รับชมทางออนไลน์มากขึ้น		เหมือน
	1.การรายงานข่าวทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) เป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้นของบุคลากรข่าวที่ต้องรายงานทั้งทางโทรทัศน์และทางออนไลน์	1. การใช้นวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) นั้นมาเสริมการรายงานข่าวทางโทรทัศน์ได้แต่ไม่ทั้งหมด เพราะอาจจะแค่เฉพาะการรายงานข่าวใหญ่ๆ เท่านั้น ไม่ใช่รายงานข่าวนะเล็ก	แตกต่าง

คุณลักษณะ	บุคลากรโต๊ะข่าวที่ใช้ Face book live	บุคลากรโต๊ะข่าวที่ไม่ใช้ Face book live	ผล มุมมอง
3.คุณลักษณะความ ยุ่งยากซับซ้อนของ นวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)	1. การใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ไม่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนในเชิงเทคโนโลยี หากได้ศึกษาเพิ่มเติมก็จะเข้าใจ		เหมือน
	1. หากคนที่ไม่ถนัดในเรื่อง ของเทคโนโลยี ก็อาจจะ ยุ่งยากในการทำงานบ้าง ทำให้ เกิดปัญหาและผลกระทบ ในการทำงานที่ต้องทำงานที่ เป็นขั้นตอนที่ต้องรับผิดชอบ อยู่แล้ว	1. การใช้เทคโนโลยีรายงาน ข่าวทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ก็ไม่มีความ ยุ่งยากซับซ้อน แต่จะมีความ เสี่ยงในการรายงานข่าว เพราะเป็นข้อมูลที่ไม่ได้ผ่าน การคัดกรอง	แตกต่าง
4.คุณลักษณะสามารถ ทดลองใช้ได้ของ นวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)	1. การรายงานข่าวทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) นั้น ทางสถานีฯ ไม่ได้มีนโยบายให้มีการทดลองใช้ก่อน เพราะ หากเกิดการสื่อสารที่ผิดพลาด เกิดผลเสียตามมา และทำให้ สถานีเสียหาย อาจมีมาตรการลงโทษผู้สื่อข่าวจากทางสถานี		เหมือน
	1. หากการรายงานผ่าน เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มีข้อผิดพลาด จะทำให้ องค์กรเสื่อมเสีย อาจมี มาตรการลงโทษผู้สื่อข่าว 2. ในการรายงานข่าวจึง หลีกเลี่ยงการอ่านและตอบ คอมเมนต์จากผู้ชม และ รายงานข่าวตามบทข่าวที่ เตรียมไว้ล่วงหน้า	1. รับรู้ถึงความเสี่ยงในการใช้ เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว เช่นกัน เนื่องจาก ผู้สื่อข่าว อาจขาดสมาธิในการฟัง แหล่งข่าว อาจสื่อสาร ผิดพลาดได้	แตกต่าง
5.คุณลักษณะสามารถ สังเกตได้ของนวัตกรรม เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)	1. เมื่อใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) แล้วสามารถ สังเกตเห็นผลตอบรับจากผู้ชมได้ทันทีจากยอดรับชม (View) รวมถึงการกดไลค์คอมเมนต์และแชร์ด้วย รวมถึงเมื่อใช้แล้ว จำนวนคนที่เข้ามาดูเนื้อหาข่าวอื่น ๆ ในเพจของช่องเพิ่มมาก ขึ้นด้วย		เหมือน

การรับรู้คุณลักษณะของผู้ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว
ของบุคลากรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์จากมุมมองของโต๊ะข่าวที่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live)

ในมุมมองของโตะข้าวที่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) เห็นว่า บุคลากรข่าวของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลสปริงนิวส์ที่ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวส่วนใหญ่จะมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีบุคลิกภาพที่กล้าแสดงออกและกระตือรือร้นเสมอ คือผู้สื่อข่าวที่ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ได้ง่ายจะต้องเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน พร้อมเปิดรับสิ่งใหม่ๆ และปรับตัวกับการทำงานให้เร็ว รวมถึงกล้าแสดงออก มีไหวพริบ

2. มีทักษะในการรายงานข่าวสด พื้นฐานของนักข่าวต้องสามารถรายงานข่าวสดได้ เพราะเป็นหนึ่งในคุณสมบัติของนักข่าวที่จะได้รับการคัดเลือกจากองค์กรก่อนเข้าไปทำงาน แต่นักข่าวที่จะยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ได้ง่ายนั้น มีความสามารถรายงานข่าวสดที่เหมาะสมกับรูปแบบข่าว คือนักข่าวที่ได้รับมอบหมายไปรายงานสดในไลฟ์จะต้องมีความถนัดในการรายงานข่าวนั้นๆ รวมถึงมีความรู้พื้นฐานและมีการเตรียมตัวก่อนออกไปรายงานข่าว มีเทคนิคในการรายงานข่าวสดได้อย่างต่อเนื่อง และนำติดตาม การรายงานข่าวสดผู้สื่อข่าวจะต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวที่รายงาน เพื่อที่จะสามารถเรียบเรียงและนำเสนอได้อย่างถูกต้อง เป็นขั้นเป็นตอน และมีการอ่านออกเสียงที่ชัดเจน ถูกต้อง ใช้คำพูดที่สุภาพ ดูน่าเชื่อถือ ไม่นำความรู้สึกส่วนตัวของนักข่าวมาปะปนข่าวที่นำเสนอจะต้องเสนอเฉพาะข้อเท็จจริง มีความเที่ยงธรรม สมดุล

3. มีประสบการณ์สูงในการรายงานข่าวสด คือผู้สื่อข่าวที่ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ได้ง่ายจะต้องเป็นคนที่มีความประสบการณ์ในการทำงานด้านรายงานข่าวสด เพราะถ้ามีประสบการณ์รวมถึงมีสมาธิและวุฒิภาวะในการออกไปรายงานข่าวนั้นๆ จะสามารถควบคุมสถานการณ์รอบข้างและสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นได้ มีความสัมพันธ์อันดีกับแหล่งข่าวเพราะสามารถเข้าถึงแหล่งข่าวที่จะสัมภาษณ์ได้อย่างเป็นกันเอง

4. มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) หรือมีทัศนคติที่รักการเรียนรู้สิ่งใหม่ผู้สื่อข่าวที่ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ได้ง่ายจะต้องเป็นคนที่เข้าใจวิธีการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) และหากไม่ใช่คนที่เข้าใจมาก่อนก็ควรเป็นคนที่รักในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อรองรับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปรวมถึงเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับงานที่กำลังจะได้รับมอบหมาย

7. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยนี้ สามารถอภิปรายผลในประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 จากทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมระบุถึงคุณลักษณะของนวัตกรรมที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรม 5 ประการ (Rogers and Shoemaker, 1971; Rogers, 2003) นั้น ผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีข้างต้น โดยคุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ที่บุคลากรข่าวของสถานีโทรทัศน์สปริงนิวส์เห็นว่ามีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว มีดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะประโยชน์เชิงเปรียบเทียบของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวกับรายงานข่าวทางโทรทัศน์ปกติที่มีประโยชน์กว่าเพราะช่วยให้บุคลากรข่าวสามารถรายงานข่าวด้วยความรวดเร็ว สดทันเหตุการณ์ รวมถึงทำให้ผู้ชมเหมือนได้อยู่ในเหตุการณ์จริง ณ เวลานั้น ในขณะที่การรายงานข่าวทางโทรทัศน์มีข้อจำกัดเรื่องการออกอากาศตามผังรายการ รวมถึงคุณลักษณะที่เข้ากันได้ที่บุคลากรข่าวเห็นว่าเมื่อนำนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) นั้นมาใช้เข้ากันได้กับรูปแบบการทำงานเดิมในระบบโทรทัศน์ดิจิทัลเพราะเป็นการผสมผสานการทำงานกับสื่อในรูปแบบเดิมๆ ช่วยทำให้การนำเสนอข่าวสารมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งที่ดูโทรทัศน์ และออนไลน์

จากคุณลักษณะของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะของสื่อใหม่ที่ระบุประโยชน์ของสื่อใหม่ไว้ว่า สื่อใหม่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายกลุ่มเป็นจำนวนมาก โดยเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทั่วประเทศ และทั่วโลก ในระยะเวลาพร้อม ๆ กัน รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสกูล ศรีสารคาม (2553) ที่พบว่า ผู้สื่อข่าว/กองบรรณาธิการมีการใช้งานสื่อสังคมในมิติของข่าวเร็วอย่างชัดเจน เพราะมองเห็นประโยชน์ของการรายงานข่าวทันที ทันต่อเหตุการณ์

นอกจากนี้ คุณลักษณะอีกประการของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ที่บุคลากรข่าวของสปริงนิวส์เห็นว่าสำคัญคือนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ช่วยให้ผู้ชมสามารถมีปฏิสัมพันธ์สองทางกับผู้รายงานข่าวด้วย มีการสอบถามเหตุการณ์ หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างไลฟ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของ social media ที่สำคัญคือ social media เป็นสื่อที่ทำให้ผู้ใช้สามารถเชื่อมต่อกับผู้ใช้คนอื่นได้ (Siapera, 2012 อ้างถึงใน รัฐินัน คอมมอน, 2556, น. 7) และลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากสื่อใหม่ที่ทำให้ผู้สื่อข่าวสามารถโต้ตอบกันได้ (interactivity) (Rogers, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2541, น. 121-124)

แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่านวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) จะมีคุณลักษณะของสื่อใหม่ที่ดี ช่วยให้โต้ตอบและเชื่อมต่อกับผู้ใช้คนอื่นได้ แต่บุคลากรข่าวกลับไม่ได้ใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะดังกล่าว กล่าวคือ ผู้สื่อข่าวที่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวมักจะไม่อ่านหรือตอบคอมเมนต์ที่ผู้ชมส่งมาระหว่างไลฟ์ แต่เลือกที่จะรายงานตามบทที่เตรียมไว้ล่วงหน้าแล้วเท่านั้น เพราะไม่อยากจะให้เกิดข้อผิดพลาดซึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบเสียหายสถานีโทรทัศน์สปริงนิวส์ และตนเองอาจถูกลงโทษจากต้นสังกัดได้ สะท้อนให้เห็นว่า การใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์สปริงนิวส์ยังขาดคุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ (Trialability) หากองค์กรสื่อต้นสังกัดไม่ได้มีนโยบายให้ผู้สื่อข่าวได้ฝึกฝนหรือลองใช้ในการรายงานข่าวโดยยังไม่มีมาตรการลงโทษหากเกิดข้อผิดพลาดจากการรายงานข่าวทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ดังนั้น คุณลักษณะสามารถทดลองใช้ได้ (Trialability) จึงเป็นคุณลักษณะของนวัตกรรมประการหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญหากต้องการให้บุคลากรข่าวยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) รวมถึงนวัตกรรมอื่นๆ ในอนาคตเพื่อช่วยในการรายงานข่าวในหลากหลายช่องทาง (multiplatform) มากขึ้น

2. คุณลักษณะสามารถสังเกตได้ (Observability) ของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว เป็นอีกคุณลักษณะหนึ่งที่มีความโดดเด่น เนื่องจากการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว บุคลากรข่าวสามารถรู้ถึงผลลัพธ์อันเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นภายหลังการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวได้ทันทีจากยอดรับชม (View) รวมถึงการกดไลค์คอมเมนต์และแชร์ รวมถึง ยังเห็นว่ามีผู้ติดตามของเฟซบุ๊กเพจ กลับเข้ามาเยี่ยมเพจ และยอดรับชมของเนื้อหาอื่น ๆ ในเพจเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้ดูแลเพจสามารถดูข้อมูลสถิติและข้อมูลคุณภาพของสมาชิกเฟซบุ๊กเพจได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Rogers ได้อธิบายไว้ว่าหากผลของนวัตกรรมที่สังเกตได้ยังเป็นรูปธรรมมากก็จะมีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมได้มากกว่าผลที่เป็นนามธรรมหรือเป็นจินตนาการ

ประเด็นที่ 2 เทคนิคการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน แต่ก็มีเงื่อนไขอื่นที่ทำให้บุคลากรข่าวไม่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว

คุณลักษณะความยุ่งยากซับซ้อนของนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในมุมมองของบุคลากรข่าวระดับกลยุทธ์กลุ่มบรรณาธิการ ที่ใช้และไม่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) นั้น เห็นพ้องกันว่า เทคนิคหรือวิธีการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ไม่มีความยุ่งยาก ในเรื่องของการใช้งานเพราะใช้ในชีวิตประจำวันกันเป็นปกติอยู่แล้ว สอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะของนวัตกรรมเรื่องความซับซ้อนของนวัตกรรมของ Rogers (1983) พบว่า นวัตกรรมใดที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจจะได้รับการยอมรับเร็วกว่านวัตกรรมที่ผู้รับต้องมีการพัฒนาทักษะและการทำความเข้าใจแบบใหม่

อย่างไรก็ดี การจะใช้หรือไม่ใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวนั้นยังมีเงื่อนไขอื่นที่ไม่ใช่ความยุ่งยากทางเทคนิค แต่เป็นความยุ่งยากด้านอื่น ได้แก่ การเลือกรูปแบบของข่าวที่เหมาะสมจะนำเสนอทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) กับ สภาพแวดล้อมตัวผู้สื่อข่าวที่จะใช้นวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว

กล่าวคือ รูปแบบของข่าวที่จะนำเสนอทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ก็เหมาะกับการรายงานเหตุการณ์ทั่วไปที่เป็นประเด็นร้อน มากกว่ารายงานพิเศษเจาะลึกหรือรายงานข่าวที่ต้องการการคัดกรองการติดต่อก่อนนำเสนอ ส่วนสภาพแวดล้อมที่กีดกันผู้สื่อข่าวที่อยู่ในสนามข่าวทั้งจากทางบรรณาธิการและเหตุการณ์ที่กำลังไลฟ์ อีกทั้งองค์กรสื่อที่คาดหวังให้ผู้สื่อข่าวในยุคดิจิทัลมีทักษะที่หลากหลาย (multiskill) ทำให้ผู้สื่อข่าวต้องทำอะไรหลายอย่างในการรายงานข่าวครั้งหนึ่ง อาจทำให้มีเวลาเตรียมตัวไลฟ์ไม่เพียงพอ จึงไม่อยากไลฟ์เพราะกลัวผิดพลาด สอดคล้องกับแนวคิดสื่อยุคดิจิทัลของ ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี (2560) ที่ว่านักข่าวที่ปัจจุบันจะต้องมีทักษะและความสามารถหลาย ๆ อย่างพร้อม ๆ กัน เพื่อให้สามารถนำเสนอข่าวสารในหลายๆ ช่องทาง หรือ Platforms ขององค์กรสื่อที่ตนสังกัด เช่น การเขียนข่าวเพื่อหนังสือพิมพ์และเว็บไซต์ พร้อม ๆ กับการถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์ที่มีเพียงสมาร์ทโฟนรุ่นใหม่ ที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายภาพไม่ด้อยกว่ากล้องระดับมืออาชีพ เมื่อถ่ายเหตุการณ์ข่าวเป็นภาพเคลื่อนไหวมาแล้ว นักข่าวต้องมีทักษะในการติดต่อและเขียนสคริปต์ข่าวเพื่อตอบโต้ภัยการนำเสนอ ในรูปแบบของการรายงานด้วยเสียงและภาพเคลื่อนไหว ทั้งนี้ ยังไม่นับรวมถึงการที่นักข่าวต้องมีทักษะในการใช้ Social Media เป็นเครื่องมือในการหาข้อมูลข่าว ติดต่อแหล่งข่าว และ

รายงานสดผ่านช่องทาง ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ชม ผู้อ่านสามารถติดตามบรรยากาศในสนามข่าวอย่างใกล้ชิด ก่อนจะใช้ Social Media ในการเชิญชวนผู้อ่านผู้ชมไปติดตามงานข่าวในช่องทางต่าง ๆ ที่ข่าวชิ้นนั้นจะ นำเสนออีกด้วย

ประเด็นที่ 3 คุณลักษณะของผู้สื่อข่าวที่ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว

การศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้สื่อข่าวที่เป็นปัจจัยต่อการยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวประกอบด้วย

3.1 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาและการเรียนรู้ กล่าวคือ ผู้สื่อข่าวที่ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ได้ง่ายหากไม่ใช่คนที่เข้าใจเทคโนโลยี เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มาก่อนก็ควรเป็นคนที่รักในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อรองรับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปรวมถึงเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับงานที่กำลังจะได้รับ มอบหมาย สอดคล้องกับข้อค้นพบของการศึกษาก่อนหน้านี้ (Rogers, 1983) และสอดคล้องกับงานวิจัย ของบุษดี พนมภู (2556) ที่สรุปไว้ว่าคนทำงานด้านข่าวต้องมีการเตรียมพร้อมรับมือสื่อใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

ส่วนปัจจัยด้านบุคลิกภาพอีกประการหนึ่งซึ่งค้นพบใหม่ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการยอมรับ นวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าว คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่ผู้สื่อข่าวซึ่ง ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ได้ง่ายจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่กล้าแสดงออกและมี ความกระตือรือร้นในการทำงาน ปรับตัวกับการทำงานให้เร็ว รวมถึงกล้าแสดงออก มีไหวพริบในการให้ ข้อมูลและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้ ยอมรับนวัตกรรม (Rogers 1983, อ้างถึงใน ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2546, น. 284) ที่ว่าผู้นำการ ยอมรับ (innovators : venturesome) คุณสมบัติของคนกลุ่มนี้ คือ ความกล้าเสี่ยง และกระหายที่จะทดลอง อันเป็นเหตุให้ต้องชวนหาความรู้ และพบปะกับบุคคลอยู่เสมอ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีรายได้สุทธิ สูง และมีทรัพย์สินพอที่จะเสี่ยงกับการได้เสียอันเนื่องจากการทดลองทำ และกล้าที่จะยอมรับความ ล้มเหลวอันอาจเกิดขึ้นได้ มีความสามารถและความรู้ดีพอที่จะเข้าใจ และตามทันแนวคิดนวัตกรรม มี ความกระตือรือร้น คล่องแคล่ว ชอบสังคมกับพวกเดียวกัน แม้จะอยู่คนละแห่งและห่างไกลกันก็ตาม กลุ่ม นี้มักจะถูกหาว่าเป็นพวกหัวก้าวหน้า และไม่ยอมตามสังคม

3.2 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสื่อสาร ได้แก่ การมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม กล่าวคือ ผู้สื่อข่าว ที่ยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวได้ง่ายจะเป็นคนที่มีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานเฟซบุ๊กและเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มาก่อน สอดคล้องกับแนวคิดสื่อยุค ดิจิทัลของ ชวรงค์ ลิ้มปัทมปาณี (2560) ที่ว่าคนข่าวในระดับกลาง รวมทั้งผู้ประกาศข่าวที่ใช้สื่อสังคม ออนไลน์จนมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมากในระดับหนึ่ง ก็สามารถที่จะใช้ช่องทางการรายงานสด โดยเฉพาะ ช่องทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวนอกเวลาข่าวปกติ หรือรายงานข่าวใน รายละเอียดที่มากขึ้น นอกเหนือจากที่นำเสนอออกอากาศในเวลาปกติ

ส่วนปัจจัยด้านพฤติกรรมสื่อสารอีกประการหนึ่งซึ่งค้นพบใหม่ในการศึกษารั้งนี้เกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวคือ การมีทักษะและประสบการณ์สูงในการรายงานข่าวสด (Live news reporting) คือนักข่าวที่ได้รับมอบหมายไปรายงานสดในไลฟ์จะต้องมีความถนัดในการรายงานข่าวนั้น ๆ รวมถึงมีความรู้พื้นฐานและมีการเตรียมตัวก่อนออกไปรายงานข่าว มีเทคนิคในการรายงานข่าวสดได้อย่างต่อเนื่องและน่าติดตามเนื่องจากการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) สื่อสารไปเพื่อตั้งให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมกับตนเอง การสื่อสารสามารถทำได้ในหลายรูปแบบแล้วแต่บุคคล สอดคล้องกับแนวคิดสื่อยุคดิจิทัลของ ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี (2560) ที่ว่านักข่าวต้องมีทักษะเพื่อตอบ โจทย์การนำเสนอ ในรูปแบบของการรายงานด้วยเสียงและภาพเคลื่อนไหว และรายงานสดผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ชม ผู้อ่านสามารถติดตามบรรยากาศในสนามข่าวอย่างใกล้ชิด ขณะที่คนข่าวระดับกลางที่ คร่ำหวอดในสนามข่าวจะมีแหล่งข่าวจำนวนมากและสามารถหาข้อมูลเชิงลึกได้มากกว่านักข่าวรุ่นใหม่ ก็ สามารถนำเอาข้อมูลเชิงลึกที่มีอยู่มาวิเคราะห์แบบสด ๆ ให้ผู้บริโภคสื่อรุ่นใหม่บนโลก Social Media ได้ ติดตามและเข้าใจถึงเบื้องหน้าและเบื้องหลังของสถานการณ์ข่าวสารที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น ๆ

8. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. ผลจากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) เป็นประโยชน์กับองค์กรข่าว ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบายของบริษัท และเพื่อรับทราบนโยบายการทำงานร่วมกันว่า ในการทำงานข่าวควรนำเสนอรูปแบบการรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ควบคู่ด้วย เพราะจะได้นำเสนอข่าวที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

2. องค์กรควรให้ความสำคัญในการยอมรับเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) มาใช้ เพราะการยอมรับเทคโนโลยีของพนักงานภายในองค์กรจะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรมีการให้การสนับสนุนและริเริ่มนวัตกรรมนั้น ๆ ให้เป็นที่รับรู้ในระดับองค์กรเสียก่อน เมื่อองค์กรเกิดการยอมรับนวัตกรรมเหล่านั้นแล้ว พนักงานก็จะเกิดการยอมรับเทคโนโลยีเหล่านั้นด้วย

3. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจถึงการยอมรับนวัตกรรมในระดับบุคคลของพนักงาน โดยให้การสนับสนุนและสร้างการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในด้าน ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ข้อมูลและการสื่อสาร การใช้งานระบบสารสนเทศ เพื่อให้พนักงานเกิดความพึงพอใจต่องานที่ทำ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันองค์กรให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

4. ในการทำข่าว บรรณาธิการข่าวนั้น ต้องชี้แจงและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรายงานข่าวผ่านทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) วิธีการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) รวมถึงประโยชน์ของการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ให้ผู้สื่อข่าวเห็นถึงความจำเป็น หากบุคคลรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งาน และรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานเทคโนโลยีใด ๆ จะทำให้บุคคลนั้นมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้งานเทคโนโลยีนั้น ๆ และจะส่งผลให้เกิดความตั้งใจที่จะใช้งานเทคโนโลยีตามไปด้วย และเกิดการใช้งานจริง

5. การรายงานข่าวผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ควรให้ผู้สื่อข่าวที่มีความชำนาญ และมีประสบการณ์ในการไลฟ์ และมีทักษะ ปฏิภาณไหวพริบที่ดี เพราะการนำเสนอข้อมูลที่รายงานออกไปไม่

สามารถตรวจสอบคัดกรองได้ ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ หากมีอะไรผิดพลาดจะเกิดความเสียหายและมีผลกระทบต่อสถานี

9. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวของบุคลากรข่าวในองค์กรธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัล โดยเฉพาะปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม

2. ควรศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับความแตกต่างระดับของอายุมีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวของบุคลากรข่าวในองค์กรธุรกิจโทรทัศน์ดิจิทัล
กรณีศึกษา: สปริงนิวส์ เนื่องจากระดับอายุอาจมีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมที่แตกต่างกัน

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมเฟซบุ๊กไลฟ์ (Face book live) ในการรายงานข่าวของบุคลากรข่าวในองค์กรธุรกิจขององค์กรที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2541) . *สื่อสารมวลชน. ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521) . *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชาวรงค์ ลิ้มปัทมปาณี. (2560) . *Live สดคนข่าว ทางเลือกเพื่อรอดของสื่อยุคดิจิทัล?*. สืบค้น 27 เม.ย. 2560, จาก <https://www.thairath.co.th/content/923982>.
- ณัฐพร พันธุ์อุดม. (2559) . *โฆษณาออนไลน์ไทยโตแรงติดอันดับ 2 ของอาเซียน คาดมูลค่าตลาดโฆษณาออนไลน์ไทยปี 63 ทะลุ 3 พันล้านบาท*. สืบค้น 21 ก.ค.59, จาก <http://www.pwc.com/th/en/press-room/press-release/2016/news-release-21-07-2016-th.html>
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2546) . *ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 3) . กรุงเทพมหานคร: แชนโพร่ พรินติ้ง.
- นเรศ เหล่าพรรณราย. (2557) . *จับกระแสโฆษณาออนไลน์*. สืบค้น 30 เม.ย.60, จาก, <http://www.smethailandclub.com/marketing-588-id.html>
- บุษดี พนมภ. (2556) . *การปรับตัวของคนข่าวในยุคออนไลน์ : ศึกษาเฉพาะกรณี หนังสือพิมพ์บ้านเมือง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) , กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วิยะดา ไทยเกิด. (2558) . *ลักษณะการยอมรับนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจองที่พักออนไลน์ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการจองที่พักออนไลน์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) , กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สกุลศรี ศรีสารคาม. (2553) . *สื่อสังคม (Social Media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อข่าว*. (รายงานการวิจัย) . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เอกพล ชูเชิด. (2559) . *Facebook Live ทำได้ไต่โดน*. สืบค้น 21 เม.ย. 60, จาก <http://www.digitalagemag.com/facebook-live-%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B8%94%E0%B8%B5%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B9%82%E0%B8%94%E0%B8%99/>